

Бурковська Н.

студентка ІУ курсу

спеціальність «Міжнародна економіка»

Науковий керівник: Булик О.Б.

к.е.н., в.о. доц. кафедри міжнародних економічних відносин

Львівський національний аграрний університет, м. Дубляни

АГРОПРОМИСЛОВА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Агропромисловий комплекс України – це велике міжгалузеве формування, в яке входять технологічно та організаційно пов'язані з переробною промисловістю галузі сільського господарства, яке забезпечує його сировиною, промисловість, яка виробляє засоби виробництва, та виробничо-технічне забезпечення. Важливим інтегруючим чинником, який об'єднує галузі комплексу в єдину цілісну систему, є корисний кінцевий продукт, який виробляється переробною промисловістю на завершальній стадії технологічного ланцюга.

Порівняльний аналіз структури АПК в Україні та розвинених країнах свідчить про те, що в останніх існує принцип максимального використання продукції, яку виробляють в сільському господарстві. Значна питома вага припадає також на переробку сільськогосподарської сировини, холодильне й таропакувальне господарство, спеціалізований транспорт і реалізацію готової продукції. Низький технічний рівень переробної промисловості України призводить до великих втрат сировини, паливно-енергетичних ресурсів, трудових витрат на виробництво одиниці продукції порівняно з розвиненими країнами.

Щоб змінити ситуацію, необхідно переорієнтувати всіх учасників технологічного ланцюга «виробництво – переробка – реалізація готової продукції» на кінцевий результат. Через об'єднання зусиль виробників сировини, переробників, торгівлі, фінансових структур, їх взаємозацікавлену співпрацю можна істотно змінити становище в агропромисловому комплексі в кращий бік, використавши головним чином всі наявні великі потенціальні резерви.

Світовий досвід показує, що там, де переробні підприємства мають стійкий зв'язок зі сільськогосподарськими товаровиробниками, збільшується загальна ефективність аграрного виробництва. Цього досягають за рахунок зниження затрат на проміжних стадіях технологічного процесу агропромислового виробництва, а також за рахунок повнішого завантаження промислових потужностей. Поряд з іншими успішніше вирішується і таке важливе завдання, як залучення інвестицій.

У теперішніх умовах існує необхідність розвитку агропромислової інтеграції на основі забезпечення технічної, технологічної, економічної єдності та безупинності етапів виробництва, заготівлі, транспортування, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції з метою стабілізації агропромислового виробництва та збільшення його економічної ефективності.

Традиційний зміст регіональної економічної стратегії спрямовано на визначення оптимальної територіальної структури та розмірів виробництва як у країні загалом, так і в окремому конкретному регіоні. Найбільш значні рішення приймаються на рівні стратегічного управління регіоном.

Створення об'єднуючих структур із метою підвищення ефективності відбувається не на основі зацікавленості окремих учасників в об'єднанні, а на загальних інтересах всієї інтегрованої системи. Переробні промислові підприємства, які мають інформацію про потреби споживача, часто стають базовими суб'єктами агропромислової інтеграції. Тому потрібна обов'язкова участь переробних підприємств в інтеграційних структурах.

Висока стабільність, стійкість і постійність усіх зв'язків забезпечує високу економічну ефективність функціонування агропромислового комплексу, стабільне нарощування агропромислової продукції, систематичне підвищення життєвого рівня населення і його добробуту. Тому проблема економічних зв'язків повинна бути об'єктом управління і планування систематичного контролю з боку держави. Від того, наскільки підтримуються, розвиваються, економічно стимулюються економічні зв'язки залежить стійкість і висока динамічність розвитку агропромислового комплексу.

Необхідно нагадати, що порушення всіх економічних, технологічних, фінансових та організаційних зв'язків призвело до занепаду агропромислового комплексу, руйнації його продуктивних сил, зменшення виробництва продовольчих товарів, зниження їх споживання. Зокрема, погіршення економічних зв'язків між промисловими підприємствами, які виробляють засоби виробництва, що використовуються в сільському господарстві (трактори, сільськогосподарські машини та обладнання), і предмети праці (мінеральні добрива, хімічні меліоранти, пестициди, гербіциди, комбікорми, пально-

мастильні та інші матеріали), призвело до погіршення матеріально-технічного забезпечення господарств, їх деіндустріалізації, дезінтенсифікації і деспеціалізації та значного зменшення всіх видів сільськогосподарської продукції.

Об'єктивною основою агропромислової інтеграції є високий рівень виробничих сил, розвиток суспільного поділу праці, розширення взаємозв'язку сільського господарства з іншими сферами економіки. Прискорення науково-технічного прогресу вносить зміни в традиційні функції сільського господарства. Розвиваються зв'язки сільського господарства з похідними від нього галузями, які зайняті доведенням продукції до споживача. У результаті збільшується залежність кожної ланки в ланцюгу виробництва кінцевих продуктів.

Найважливішим для розвитку національного аграрного ринку в ринкових умовах є питання забезпечення цінового паритету, який протягом тривалого часу постійно порушувався, що призводило до значних втрат, насамперед в аграрному секторі, а це стримувало його розвиток. Тому забезпечення цінового паритету, еквівалентності обміну між сільським господарством і промисловістю має бути предметом постійної уваги з боку держави, одним із центральних питань економічної політики країни.

Агропромислова інтеграція заснована на тісній взаємодії сільськогосподарських та промислових підприємств, що працюють на кінцевий результат. В основу покладено єдиний процес виробництва сільськогосподарської продукції, її закупівлі, зберігання, переробки та реалізації готового продукту – продовольства для населення та сировини для переробної промисловості.

Агропромислова інтеграція сприяє усуненню відомчих бар'єрів організаційного та економічного характеру, забезпечує єдність інтересів і дій кожного свого учасника, підвищує їх взаємну зацікавленість в кількості та якості кінцевої продукції, а також у своєчасній доставці та реалізації останньої споживачу. Крім того, агропромислова інтеграція сприяє запровадженню у виробництво досягнень НТП, переведенню рослинництва і тваринництва на промислову основу, раціональному розміщенню ланок АПК по території країни відповідно до особливостей природно-кліматичних умов різних регіонів тощо. Основними видами агропромислової інтеграції є агропромислові об'єднання, агрокомбінати, агрофірми та ін. Агропромислова інтеграція почала розвиватися спочатку в США, потім поширилася на капіталістичні країни Європи. У США вже у 60-х роках ХХ ст. деякі виробництва (бройлерів та яєць для інкубації) майже повністю були охоплені агропромисловими об'єднаннями.

З'ясовано, що інтеграція особливо ефективна в галузях з недоступним для неінтегрованих сільськогосподарських підприємств багатостороннім комплексним промисловим використанням сільськогосподарської сировини (наприклад, м'ясне тваринництво, виноградарство, плідівництво та овочівництво для консервування та ін.), де відходи можуть бути досить повно використані тільки за умов складної фабричної переробки.

Проте стримуючим чинником інтеграції сільськогосподарських виробників як в горизонтальному, так і у вертикальному напрямі є відсутність достатніх ресурсів, які б дозволили їм бути рівноправними партнерами об'єднань. Покращити цю ситуацію можна шляхом участі держави в даних процесах як гаранта майнових та фінансових внесків сільськогосподарських виробників. Окрім того, зважаючи на значний ризик діяльності в аграрній сфері, доцільним було б забезпечення страхових функцій з боку держави. Важливим чинником залучення приватних структур до інтеграційних процесів є обґрунтування економічного ефекту від участі в них. Формами його обґрунтування можуть бути як бізнес-плани, так і інвестиційні проекти, 76 які, на жаль, є досить дорогими продуктами. Витрати по створенню таких документів може взяти на себе держава. Збільшення економічного ефекту від агропромислової інтеграції можна також досягти за допомогою державної підтримки в сфері оподаткування. Так, наприклад, створення пільгового режиму оподаткування інтегрованих структур на перші декілька років роботи дозволить залучити до цього процесу значно більше суб'єктів господарювання. Окрім того, слід більш детально розглянути проблему не стільки інтеграції господарюючих суб'єктів, скільки координації їхніх дій на основі контрактних відносин, що, може стати перехідним етапом на шляху до повного об'єднання. Політика держави, в цьому випадку, має спрямовуватися на створення відповідного правового поля для розвитку координаційних процесів, але не намагатися штучно прискорити цей процес